

MEDIAAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Haziran 2023, 6(1), 143-165

Geliş: 16.05.2023 | Kabul: 20.06.2023 | Yayın: 22.06.2023

DOI: 10.47951/mediad.1297566

Dindar Aile¹ ve Modern Aile İlişkisinde Değişim ve Çatışmaları Dizi Filmler Üzerinden Okumak: Kızılıcak Şerbeti

Nida Sümeyya ÇETİN*

Öz

Modernitenin etkin olduğu günümüz dünyasında toplumların yapısal dönüşümlere maruz kaldığı görülmektedir. Özellikle Türkiye gibi köklü kültürel mirası, süregelen gelenekleri ve derin dini inancı güçlü bir harmoni oluşturan ülkelerin, modernite ile imtihanı yoğun tartışmaları ve etkileri beraberinde getirmektedir. Bu harmoninin önemli öğelerinden olan ve içinde bulunduğu toplumun minyatürü olarak kabul edilebilecek olan ailenin değişimi ve dönüşümü ise toplumsal yapının önemli dinamiklerini barındırması hasebiyle ayrı bir önem arz etmektedir. Yine toplumsal gerçekçiliği sergilemesi açısından filmlerin sosyolojik, psikolojik ve iletişim bilimlerindeki önemi göz önüne alındığında; ailedeki değişimin süreçlerini anlamada, değişime bir nebze de olsa zemin hazırlama ve değişimin sonuçlarını sergilemede, filmlerin yine aktif rol oynadığını iddia etmek mümkündür. Çalışmada; aile ve aile yapılarının özelliklerine değinilmekle birlikte toplumsal değişimin çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Ayrıca modernitenin zeminini hazırladığı toplumsal değişimin, geleneklerine ve dini hassasiyetlerine bağlı bir aileyi nasıl etkilediği ortaya konulması amaçlanmıştır. Türk dizi filmlerinde ailenin konumunun aktarıldığı çalışmada; seküler hassasiyetlere ve dini hassasiyetlere sahip ailelerin "Kızılıcak Şerbeti" adlı dizi film üzerinden karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Film içeriğinin toplumsal ve kültürel bağlamda tartışıldığı sosyolojik film analizinin yöntem olarak ele alındığı çalışmada; ailenin moderniteden etkilenme ve değişime uğrama biçimlerine odaklanılmış, modern ailede dindar kesime karşı var olan anlayış değişiminin dizide yumuşama olarak gösterildiği tespit edilmiştir. Gelenek ve dini inancı bir arada yaşayan ailenin ise modern aile ile akrabalık ilişkileri kurmasıyla birlikte değişmeye başladığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Toplumsal Değişim, Din, Modernite, Dizi Film

Reading the Changes and Conflicts in the Relationship Between Religious and Modern Families through TV Series: "Kızılıcak Şerbeti"

Abstract

In today's world, societies are experiencing structural transformations under the influence of modernity. Particularly in countries like Turkey, which have a rich cultural heritage, enduring traditions, and deep religious beliefs that form a strong harmony, the encounter with modernity brings about intense debates and effects. The transformation and evolution of the family, which can be considered as a miniature of the society it exists in and is one of the important elements of this harmony, holds a separate significance due to its incorporation of significant dynamics of the social structure. In the study, attention has been given to the characteristics of the family and family structures, while attempting to outline the framework of social change. Additionally, the aim has been to demonstrate how the societal changes facilitated by modernity affect a family rooted in traditions and religious sensitivities. In the study that explores the portrayal of the family in Turkish TV series, a comparison is made between families with secular sensibilities and those with religious sensitivities, using the TV series "Kızılıcak Şerbeti". The chosen methodology for the study is sociological film analysis, where the content of the film is discussed within the social and cultural context. The study focuses on how the family is influenced by modernity and undergoes transformation. It is determined that the understanding of the traditional religious segment in the modern family is depicted as softening in the series.

Keywords: Family, Social Change, Religion, Modernity, TV Series

ATIF: Çetin, N. S. (2023). Dindar aile ve modern aile ilişkisinde değişim ve çatışmaları dizi filmler üzerinden okumak: Kızılıcak Şerbeti. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDIAD)*, 6(1), s. 143-165.

* Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, nida.cetin@inonu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-9752-7797, Malatya, Türkiye

Giriş

Modernite ile birlikte endüstrinin gelişmesi ve akabinde kapitalist sistemin varlık göstermesi ile küreselleşme aşamasına geçilmesi; kültür, ekonomi, politika başta olmak üzere yerel toplumsal yapıyı oluşturan tüm sahaları değişime zorlamıştır (Greif, 2006; Şallı, 2017). Toplumsal tüm katmanları kapsayan bu değişim süreci, toplumun en küçük ama toplumun devamını sağlamada en etkili kurumlarından biri olan aile yapısını da etkilemiştir. Bilhassa sosyal değişimin savaşlar, göçler, icatlar, inançlar gibi süreçlerin etkisi ile sürekli olarak var olması dünya tarihinin yazgısında yerini hep korumuştur. Ancak bir kırılma olarak nitelendirilebilecek modernitenin başını çektiği gelişmeler, toplumun kurumsal yapısını oluşturan öğeleri sadece değiştirmemiş, dönüşüme uğratmaya başlamıştır. Nitekim çalışma dâhilinde ele alınan aile kurumu gözlemlendiğinde; ailenin bütüncül olarak bir değişime tabi olmakla birlikte bir dönüşüm geçirdiğini görmek mümkündür. Aile tipleri açısından birçok alt başlığa sahip olsalar da temel olarak geniş aile ve çekirdek aile olarak iki biçimde karşımıza çıkan aile yapısı, birbiri ile ilişkili olmasına ve keskin bir kopuşa uğramamasına rağmen (Litwak, 1960, s. 286), yine de coğrafi, iktisadi, siyasal ve sosyal nedenlerden ötürü değişime maruz kalabilmektedir. Özellikle sosyal yapıyı oluşturan kültürel, ekonomik, fiziki ve biyolojik her bir unsurun birbirini etkileyecek biçimde değişmesi ve sosyal ilişkilere sirayet etmesi anlamında bir sosyal değişimin (Erkal, 1982, s. 298), aile üzerinde güçlü etkilere sahip olduğu söylenebilir. Söz konusu aile nezdinde sosyal değişimin karşılaştırılmasını; konut ve işgücü piyasalarındaki değişim, kadının aile içerisindeki konumundaki değişim, demografik değişim, endüstriyel ve mesleki değişimler bağlamında değerlendirmek mümkündür (Harris vd., 2006, s. 67).

Sosyal değişimin geleneksel aile türleri içinde sayılabilecek bir aile modeli olarak Türk aile yapısını nasıl etkilediği konusunda sosyolojik olarak birçok literatür vardır (Kıray, 2006; Bayer, 2013; Koç, 2014; Canatan, 2018). Türk aile yapısının özellikle Cumhuriyetin ilanı ile bir değişim ve dönüşüme girdiği söylenebilir. Ancak son dönemlerde küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, Türk aile yapısında modernitenin etkilerini daha hissedilir kılmaktadır. Yine de geleneksel ve dini hassasiyetlerini muhafaza eden aile yapısının korunmaya çalışıldığını ve değişimin, batı ülkelerindeki gibi keskin olmadığını ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda toplumsal belleğin yansımaları olan, toplumsal doku okumalarını ve anlamlandırmalarını sıklıkla konu edinen Türk filmleri üzerinden söz konusu etkileri çözümlenmek mümkündür. Halihazırda Yeşilçam filmlerinden başlayarak 2000 sonrası çekilen filmler de dâhil olmak üzere Türk aile yapısının değişim boyutları, geleneksel ve modern aile arasındaki çatışmalar, yakın tarihe ışık tutacak biçimde filmlerde yer almaktadır.

Bu çalışmada; aile yapılarının temel özelliklerine yer verilmekle birlikte ailenin modernitenin etkisiyle nasıl değiştiği ele alınmıştır. Bunun yanı sıra geleneklerine bağlı ve dini yönü baskın Türk aile yapısının bu tarihsel değişim sürecindeki dinamikleri bu çalışmanın araştırma konularından biri olmuştur. Çalışmanın Türk filmlerinin değerlendirildiği bölümde; Türk dizilerinde ailenin var oluş biçimlerine değinilmiş, toplumsal gerçekçilik bağlamında ailenin Türk dizilerindeki önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın metodolojik kısmında ise sosyolojik film analizi yöntemi kullanılarak ve filmlerin semboller, rol modeller ve mesajlar üzerinden ailenin değişimini yansıtmada önemli olduğu varsayımından hareket ederek 'Kızılılık Şerbeti' adlı dizi film analiz edilmiştir. Film; sosyal değişimin dinamiklerini, sosyal statüleri, kadının statü ve aile içerisindeki konumunu barındırması ve bir bütün olarak aileyi ele alması ve gerçek bir hayat hikâyesinden yola çıkarak senaryolaştırılmış olması açısından önemli bulunmuştur. Ayrıca dizinin gerçek hikâyeden yola çıkması, her ne kadar genelleyici bir yaklaşım sergilemese de Türk toplumunda var olan aile yapılarını örneklendirmesi açısından önemli bulunmuştur.

Analizde, filmde yer alan aile yapılarının aktarım biçimleri ele alınmıştır. Ayrıca geleneksel değerlere sahip, aynı zamanda muhafazakâr ve mütedeyyin olan bir ailenin, sekülerleşmeye başlayan yapısı anlaşılmalı çalışılmıştır. Ailenin, modern aile karşısında yaşadığı krizler ve çatışmalar ile yapıbozuma uğrama süreci analiz edilen bir diğer yön olmuştur.

Sosyolojik Açıdan Aile Kavramına Bakış

Aile; birçok dönem üzerinde stratejiler geliştirilen, tartışmalar yürütülen, toplumun genelini temsil etme rolü verilen bir yapı olarak algılanmaktadır. Özellikle sosyolojik bağlamda aile sosyolojisi üzerine yapılan çalışmalarda, bireyin içinde yetiştiği aile yapısının anlaşılması çabalarının yanında, toplumun sosyal ve kültürel yapısının devamı ve konumlandırılmasını anlamlandırma çabasında da ailenin önemi göze çarpmaktadır (B. Kıray, 2006; Adak, 2018; Sayın, 2020). En küçük toplumsal yapı olan aileyi sosyolojik açıdan tanımlamak gerekirse, bütünlüğü sağlayan birçok özelliğin bir arada bulunduğu toplumsal bir yapı olarak tanımlamanın mümkün olduğu görülmektedir. Kapsayıcı bir tanım bağlamında aile; evlenme bağıyla birbirine bağlanmış, aynı mekânda yaşayan, aynı geliri paylaşan, oynadıkları çeşitli roller çerçevesinde birbirlerine etki eden, içinde yaşadıkları toplumun kültürel yapısına uygun bir kültür yaratıp kuşaktan kuşağa sürdüren toplumsal bir birim karşımıza çıkmaktadır (Güler ve Ulutak, 1993, s. 53).

Aile toplumsal sistemin bir parçası ve toplumun bir temsilcisi misyonunu yürütmektedir. Bu çerçevede aileye dair tek bir tanım yapmak mümkün değildir. Aile yapıları sadece içinde bulunduğu toplumu temsil etme, toplumu inşa eden diğer unsurları anlama ve geleceğe sahip olunan değerleri aktarma işlevlerini yürütmektedir. Dünyada yer alan farklı toplumsal yapıları anlama, söz konusu toplumların geçmişi, bugünü ve yarını öğrenme, bu toplumsal yapılarla olan ilişkileri düzenleme konusunda da aile yapılarının anlaşılması, büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda aileyi tarihsel biçimi, zamanla yakından ilişkili yapısal durumu, ilişki düzeyleri, toplumsal diğer bağlamları ile ilintili olarak açıklamak gerekmektedir (Gippert, 2013, s. 33). Ailenin bilimsel bir çerçevede açıklanmasında birtakım kabul görmüş ifadeler söz konusudur. Nitekim her ne kadar içinde yaşanan dönemin özelliklerine göre toplumsal yapıda ve dolayısıyla ailede de değişimler söz konusu olsa da aileyi oluşturan bireylerin beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarına, kültür ve eğitime yönelik birtakım değerler yaratacak yönlerinin tatminine ya da üreme gibi fizyolojik birtakım gereksinimlerine yönelik bir değişim bulunmamaktadır. Hatta aile; bireyin sayılan bu ihtiyaçlarının olumlu bir şekilde giderilmesi, maddi ve manevi anlamda zenginliğin ve gelecek kuşaklara sağlıklı aktarımların zeminini hazırlamaktadır (Cansel, 1990, s. 63). Bilhassa ailenin hemen hemen tüm toplumlarda sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde merkezi bir kurum rolünü üstlenmiş olması (Thornton ve Fricke, 1987, s. 771), ailenin toplumu kalkındıracak ve ileriye taşıyacak önemli toplumsal kurumlardan biri olduğu kanısını tüm zaman dilimlerinde güçlendirmektedir.

Ailenin toplumun geleceğine yön veren bir misyon yürütme bilinciyle hareket etmesi, aile üyelerinin kişisel kimliğinin ve sosyal kimliğinin sağlıklı bir biçimde şekillenmesini beraberinde getirmektedir. Aynı şekilde ailenin sınıfsal olarak hangi kategoride yer alacağı, nasıl bir aile yapısının şekilleneceği de aile bireylerinin kimliği ve bakış açısıyla doğrudan ilişkilidir. Ancak bireylerin aileden yalıtılması yani bireyciliğin ön planda olması, aile bütünlüğüne zarar veren (Scanzoni, 1977, s. 187) aileyi alışageldiği kalıbın dışına iten bir durumdur. Bu aşamada aile kavramının tanımı da süreçten etkilenmekte ve bireyin bu tercihi, içinde bulunduğu aile yapısını değişime uğratmaktadır.

Bireyin ve ailenin karşılıklı ilişkisinin ailenin tanımına alternatifler geliştirmesinin yanı sıra dönemsellik özelliklerin ailenin tanımına farklı perspektifler kattığı görülmektedir. Geleneksel ve geniş aile tanımına ilaveten modernite ile aile yapısı atomize olmuş, bireysel ve heterojen bir hale gelmiştir. Söz konusu bu çekirdek aile yapısında ailenin işlevleri değişmiş; ekonomik, sosyal ve psikolojik birçok işlev eklenmiştir. Bunun yanı sıra modern aile geleneksel aile yapısını tehdit etmiş, seküler anlayışı nedeniyle de aile ile din arasında mesafeler zamanla ortaya çıkmıştır.

Gelenekçi yapısının yanı sıra dini bir kimliğe de sahip olan aile kurumu, her ne kadar mevcudiyetini korusa da bu noktada da bireysel dini anlayışın sekülerleşmesi boyutu, kurumu modernite yönlü etkilemekte ve aileyi değişime zorlamaktadır. Bu ve benzeri birçok sürecin gelişmesi ile aile tanımlarındaki çok boyutluluk artmakta ve birçok disiplinler sahada tartışmalar devam etmektedir.

Aile Türleri ve Toplumsal Değişim Arasındaki İlişki

Günümüz modern dünyasının neden olduğu sosyal değişimin aileye sirayetinde birçok faktörün rol oynadığı görülmektedir. Temel faktörlere bakıldığında; evlenme yaşının yükselmesi, evlenen nüfus oranlarındaki düşüş, azalan doğurganlık gibi birtakım demografik değişiklikler, ekonomik nedenler, üretim biçimleri ve teknolojik gelişmelerin (Espenshade, 1985, s. 238, 239) ağırlıkta olduğu anlaşılmaktadır. Çekirdek aile yapısının temelini oluşturan bu özellikler, geleneksel aile yapısını köklü bir değişim ile karşı karşıya bırakmıştır. Buna karşın dini hassasiyetli aile yapısı, modern toplumlarda yaygın bir şekilde görülen çekirdek aile ve diğer modern aile yapılarına rağmen varlığını korumaya devam etmiş, değişimin sirayeti ise geleneksel aile yapısına göre farklılık arz edebilmiştir.

Değişimin boyutlarını somutlaştırma anlamında, dini inançları güçlü olan aile yapısını çözümlenmek ve modernitenin geleneksel aile ile dini hassasiyeti yüksek aileye yansıma biçimlerini anlamak önem kazanmaktadır. Bu çerçevede aile türlerinin genel özelliklerini ve değişimin etkilerini tartışmanın gerekliliği hasıl olmaktadır.

Klasik olarak dünyada varlık gösteren toplumların tamamına yakınında mevcut olmuş veya mevcudiyetini devam ettirmekte olan geleneksel aile yapısı, geniş aile yapısı ile eş değer anlamda kullanılabilir. Geleneksel aile yapısına bakıldığında, toplumda var olan kültürel birikimin kuşaklara aktarımında başat bir rol oynayan bir yapıya tekabül ettiği görülebilir. Geleneksel aile yapısı, birden fazla çekirdek aileyi barındırmakla beraber sahip olunan kültürler ile paralel akrabalık ilişkilerinin farklılık gösterdiği, aileyi yönetme hakkının en yaşlı üyede olduğu, fertlerin ikinci planda yer aldığı ve oluşturulmuş bu birlik etrafında yaşamın sürdürülmek zorunda bulunduğu bir yapıyı temsil etmektedir (Gökçe, 1976, ss. 60-61). Modernleşme öncesi varlık gösteren bir aile yapısı olarak görülse de günümüzde söz konusu aile yapısının gücünün ve prestijinin etkisinin, özellikle doğu toplumlarında mevcudiyetini koruduğu söylenebilir. Ancak batı toplumlarında geleneksel aile yapısı temel yedi işlev üzerine oturmuş ve bu işlevlerin zayıflaması ile sosyal bir kurum olma özelliğini kaybetmeye başlamıştır. Bu işlevler sırasıyla; geleneksel ailenin ürettiğini tüketen yapısından dolayı ekonomik işlev yürütüyor olması, ekonomik gücünden dolayı aile üyelerinin prestij ve statü sahipliği işlevi, ailenin mesleki, sosyal her yönden bir eğitim merkezi işlevini üstlenmiş olması, ailenin üyelerini koruyucu bir yapı işlevini yürütmesi, ailede dini inanç sisteminin işlevsel olması, boş zaman ve eğlence işlevinin aile içerisinde yürütülmesi, son olarak eşler arasında sevgi bağı ve çocukların aileye katılmasını sağlayan biyolojik bir işlevin var olmasıdır (Ogburn, 1938, s. 139). Sıralanan her bir işlevin, geleneksel ailenin var olma dinamiklerini oluşturduğu söylenebilir. Bununla birlikte modern aile yapısında, işlevlerin her birinin yer alma biçiminin tartışmalı bir şekilde olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Bu bağlamda modernite ile beraber gelişen sanayileşme, göç olgusu, teknolojinin gelişimi gibi birçok olgunun toplum yapısını etkileme gücü; işlevlerin geleneksel aile yapısında zayıflama sürecini etkilemiştir. Ayrıca batıdan yükselen modernleşme aracılığıyla bireyciliğin artması, eğitimin kendini gerçekleştirmenin bir aracı haline gelmesi ve bir davranış biçimi olarak benimsenmesi (Aykan ve Wolf, 2000, s. 400), geleneksel aile yapısının birey odaklı küçük bir yapıya dönüşümünü hızlandırmıştır.

Geleneksel ailede değişimin bariz ve somut olarak belirgin olduğu saha; hiç şüphesiz demografik değişim ile kadına atfedilen rol ve konumdur. Demografik değişimin başında evlenme yaşlarının artması, evlenen nüfusun oranlarındaki düşüş, azalan doğurganlık (Espenshade, 1985, ss. 238-239) gelmektedir. Geleneksel aile oluşumunun merkeziliğinde var olan ve normlarla tanımlanmış olan cinsiyete dayalı işbölümünde kadınlar, erkeklerden daha çok aile rollerine

yönlendirilmektedir (Waite vd., 1986, s. 542). Ancak yeni toplumsal düzenle birlikte çekirdek aile modeline geçiş; geleneksel aile yapısındaki kadın algısının ve kadının aile içerisindeki rolünü tamamen farklılaştırmıştır. Kadın evin dışında da varlık gösteren bir birey haline dönüştürülmüş, annelik, eş olma gibi atanmış rollerin geleneksel tanımı dolayısıyla farklılaşmıştır.

Modernite ile birlikte toplumsal yapı ve beraberinde aile kurumundaki değişimler, işlevsel birçok eylemi de dönüştürmüştür. Geleneksel ailede yer alan destek olma işlevi, ailenin çekirdek bir hal almasıyla azalmış, aile üyeleri arasındaki bağ zedelenmiştir. Kişinin içinde yaşadığı toplum, aile gibi yapıların alternatifsiz yapı olma özelliğinin yitirmesi ise bireyselleşmeyi gün yüzüne çıkarmıştır. Bu yapıya alternatif olan ise bireyin kendisi tarafından seçilen aynı zamanda terk edilebilen sosyal bağlantılar olmuştur (Schroer, 2000, s. 13). Modern aile yapısı ile dönüşüme uğrayan bir diğer değer ise mahremiyet olmuştur. Geleneksel aile yapısında var olan aile içi meseleler, aile ile birlikte alenilemiş ve kamusal alana açık bir hal almıştır. Aile korunaklı alanlarının dışına çıkmak durumunda kalmış, bireyler ise özne olarak hareket etmeye başlamışlardır (Diken Yücel, 2022, s. 46). Böylece geniş ve geleneksel bir yapıya sahip olan aile, sahip olduğu bağlamdan kopmuş ve farklı bir kimliğe bürünmüştür. Ancak Litwak (1960, s. 385)'in da belirttiği üzere her ne kadar değişim olsa da çekirdek aile ve geniş aile arasındaki bağ tamamen kopmamakta ve iletişim ağları başta olmak üzere sosyal ve iktisadi nedenler ile yer yer bağ tesis edilmektedir.

Dini Hassasiyete Sahip Aile Yapısında Toplumsal Değişimin İzleri

Sosyolojide geleneksel ve çekirdek aile olmak üzere temel iki yapı üzerine inşa edilen aile kurumunu açıklamada alt birçok başlık ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar geleneksel aile yapısını desteklese de çekirdek aile yapısında da etkili olan din olgusunun, ailelerin yaşam tarzlarında ve tercihlerinde belirleyici bir rol oynadığı iddia edilebilir. Dini yapıda kuralların ve öğretilerin belirleyici güce sahip olması; aile yapısını etkilemiş, aile üyeleri arasındaki ilişkileri düzenleyen, aile içi rol dağılımını üstlenen bir işlev üstlenmiştir. Din; ailenin yanı sıra toplum içi ve toplumlar arası ilişkileri düzenleme anlamında da rol üstlenmesi nedeniyle zamanla akışkan sosyal bir kurum olma özelliği kazanmıştır (Jenkins, 2016, s. 219). Böylece din, modern ve postmodern dönemlerde etkisini sürdürmeyi başarmıştır. Dinin aileye yönelik bir diğer rolü ise tamamlayıcı olmasıdır. Zira kurumsal eğitimin kimlikle etkileşiminde büyük önem taşıyan anlam ve mana ayrımı, temel olarak aile kurumunda verilmektedir. Din temelde verilen bu eğitimi kendi öğretileri ile tamamlayarak (Çetin, 2021, s. 17) bireyin gelişimini desteklemektedir.

Geleneksel toplumda dinsel fenomenlerin aktarılma ve içselleştirilme mekânı olan ailenin (Çelik, 2010, s. 26) değişimi, modernleşme gibi toplumsal değişimi tetikleyici dönemlerin etkisi ile söz konusu olmuştur. Bu değişim, dinin aile içerisindeki konumunu sarsmış, toplumsal değişim-dönüşümün şiddetine göre din, aile dışına itilmeye başlamıştır. Aile ile ilgili pratik ve kültürel görevler, genellikle bireyleri dini kurumlar tarafından üretilen sosyal, dini, ahlaki değerlere yönlendirirken (Dollahite vd., 2004) modern aile yapısının yaygınlaşması köklü değişimleri beraberinde getirmiştir. Bireyden başlayan bu değişim, bireyin dine bakışını değiştirmiş ve tutumlarında farklılaşmalara neden olmuştur. Normalde bireysel tutumlardaki değişiklikler, sosyal yapıdaki değişikliklerle açıklanmaktadır. Ancak değişimin neden olduğu etkiler; bireylerin sahip oldukları deneyimler ile pekişebilmekte ve sonuç olarak aile ile ilgili tutum ve davranışlarda daha fazla kaymaya neden olabilmektedir (Waite vd., 1986, s. 541). Tutumlardaki bu kaymanın din ağırlıklı olması söz konusu ise birey, dindarlık pratiklerini gerçekleştirmeye başlamaktadır. Bireysel düzeyde dini katılım, dini inanç ve kişisel dini bağlılıkla tanımlanan dindarlık kavramı (Wilcox, 2006, s. 99), bireyin dini pratikleri sergilemesinin yanı sıra dini bütüncül olarak kimliğine yansıtması ile yakından alakalıdır.

Geleneksel yapılarda aile, hem dini-kültürel değerler hem de ekonomik pratikler barındırması nedeniyle batıdan yükselen modern aile yapısından daha fazla sosyal desteğin temel taşıdır. Ancak zamanla modern aile yapısının yayılmasının temel etmenlerinden olan ekonomik ve

sosyal değişim, ailenin güçlü rolünün kalıcılığını şüpheye düşürmektedir (Logan vd., 1998, s. 851). Bu noktada din ve aile bağlantısının çift yönlü olması yani aile yapılarının ve ilişkilerinin dini bağlılıkları, uygulamaları ve inançları şekillendirebilme durumu (Ellison ve Xu, 2014, s. 294), geleneksel ailenin modern aileye dönüşümünü ya zorlaştırmakta veya kolaylaştırmaktadır.

Moderniteye dönüş dine müspet yaklaşan toplumlar açısından tehlikeli görülmüş ve her zaman eleştirilmiştir. Bunun temel nedenlerinden biri; modernitenin dini inanç sistemleri etrafında örgütlenmiş toplumların aksine, yaşam ve ölümün anlamı gibi bireyin iç dünyasındaki sorulara yönelik ahlaki temelli cevaplar yönelmemesidir (Heaphy, 2007, s. 85). Bunun yanı sıra dinin geleneksel aile kurumundaki canlılığa katkısı düşünüldüğünde; modernleşmenin bu canlılığın düşüşüne zemin hazırlayacağı, toplumsal düzeyde (bireysel dini katılım, inanç ve mensubiyeti ile ölçülen) dini canlılıktaki düşüşlerin, ailede yer alması muhtemel düşüş ile ilişkilendirileceği (Wilcox, 2006, s. 98) iddia edilmiştir. Bu ilişkilendirme; özellikle modernite aracılığıyla gerçekleşen değişim ve dönüşümün aileye olumsuz etkisi olarak görülmektedir.

Türk Aile Yapısında Toplumsal Değişimin Serencamı

Geleneksel Türk aile yapısını İslam öncesi ve İslam sonrası olarak iki dönem halinde ele almak mümkündür. İslam öncesi Türklerde aile anlayışı, aynı dönemde yer alan diğer toplumlardan çok farklı bir yapı sergilemiştir. Türk boylarının genelinde aile içerisinde kadın değerli görülmüş, çocuk eğitimi ise baba ile ilişkilendirilmiştir. Genel aile yapısının ise günümüz çekirdek aile yapısı ile birçok açıdan benzerlik gösterdiği görülmüştür (Öztürk, 2015, ss. 900-909). İslamiyet sonrası Türklerde özellikle Osmanlı Devleti'nde ise aile yapısında birtakım değişiklikler söz konusu olmuş, kadının özgürlük alanı farklı kültürlerin etkisi ile konak ile sınırlı kalmış ancak tek eşlilik eski Türklerde olduğu gibi bu dönemde de devam etmiştir (Haykır & Haykır, 2017, ss. 93-94). Tanzimat Fermanı ile hukuksal birtakım düzenlemelerin yürürlüğe girmesi, kadının sosyal hayat içerisinde daha fazla görünmeye başlanması, kadınların eğitim hakkının sağlanması ile birlikte günümüz Türkiye'sinin modern aile yapısının ilk temel taşları oturtulmaya başlanmıştır (Özkiraz ve Baş, 2016, s. 90).

Cumhuriyetin ilk yıllarında ise İttihat Terakki Cemiyeti politikaları ve I. Dünya Savaşının etkileri neticesinde kadınların durumu değişime uğramaya devam etmiş, eğitim hakları genişlemiştir. Buna ilaveten savaştan dolayı erkek sayısının azalması, kadınların rollerini arttırmış, çalışma sahalarında kadınlar, daha aktif hale gelmişlerdir (Zürcher, 2016, s. 186). Türk aile yapısı; yeni Türkiye'nin kurulması ile değişime uğramış, seküler ve laik sisteminin etkisine girmiştir. Türk devleti, yeni bir Cumhuriyet olmasından dolayı iç ve dış ekonomik, siyasi, sosyal birçok gelişmenin beraberinde getirdiği krizleri de derinden hissetmiştir. 1950'li yıllarda çok partili hayata geçiş, ekonomik ve ticari atılımlar, kalkınma hamleleri toplumsal hareketliliği beraberinde getirmiş ve kırsaldan kente göçü hızlandırarak aile üyelerinin sosyal tabakada sahip oldukları konumdan farklı konumlar edinmelerine sebep olmuştur (Güreşçi, 2010, s. 85). Bu dönemde Türk aile yapısının ekonomik ve demografik anlamda değişiminin temel nedenleri arasında; sanayi hamleleri ile üretim yapısında değişimler, okulların ve eğitim oranının yükselmesi ve gelirlerdeki artış (Thornton ve Fricke, 1987, s. 749) yer almaktadır. Ayrıca teknolojinin gelişimi Türk aile yapısı ile birlikte tüm aile yapılarını derinden etkileyen gelişmeler arasında sayılabilir.

Modern hayat anlayışının mahiyetinin kırsaldan kente giden insanlar tarafından deneyimlenmeye başlanması, sahip olunan değerlerin dönüşümünü kolaylaştırmıştır. Kırsalda bıraktıkları geniş aileleri ile bağıni koparmayan kentli ailelerin, dönüşen değerlerini ve yaşam tarzlarını gelmiş oldukları yerlere taşıdıkları olasılığı, küçük kentler ve kırsaldaki dönüşümü açıklar mahiyettedir. 2000 öncesi Türkiye'sinde modern aile yapısının yaygınlık göstermeye devam etmiş ve geniş aile yapısı azalmıştır. Yine de Anadolu'da değişimin yavaş ilerlemeye devam ettiğini söylemek mümkündür. Nitekim Vergin (1985, s. 570), Türk ailesinin durumunu anlatırken kültürün de dikkate alınması gerektiğini, kırsal göç ve kentleşmenin akrabalık bağlarının çözülmesine yol açmadığını ve ailenin birey için yüksek derecede sosyal önemi olduğunu belirtmektedir. Vergin, her

ne kadar çekirdek aileye dönüş artmışsa da Tanzimat reformlarından bu yana Anadolu'daki geniş aile oranının neredeyse hiç değişmediğini ve kırsal altyapıdaki mevcut değişikliklerin aileyi etkilemediğini ifade etmiştir (1985, s. 574).

2000'li yıllar özellikle teknolojik gelişmelerin de etkisi ile değişimin doruğa çıktığı yıllar olarak kabul edilir. Zira aile yapısının kültür ve değer anlayışı nedeniyle etkilenmemeye durumu, yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Özellikle Türk toplumunda modernleşmenin getirdiği yeni yaşam tarzları, inançlar, değerler aile içerisinde ve bireyler nezdinde değişimi beraberinde getirmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2011 yılında Ülkemizin aile yapısındaki değişimlerine yönelik hazırlanan araştırma raporunda; son 50 yıl içinde Türkiye'deki aile yapısındaki değişimi içeren birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Rapora göre tespit edilen değişimler ve sonuçlar şunlardır (Koç, 2014, s. 50-52):

1. 1980'li yılların ortalarına kadar dirençli bir yapı göstererek %25 seviyesinde kalan geniş aile, bu tarihten itibaren yaşanan çok güçlü sosyoekonomik ve demografik dönüşümlerin sonucu olarak direncini kaybetmiş, 2000'li yılların sonuna gelindiğinde ise %12 seviyesine kadar gerilemiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında; ataerkil geniş ailenin direncinin kırılması, doğurganlık oranının düşmesi, üretim biçimlerinin değişmesi gibi nedenler söz konusudur.
2. Ataerkil geniş aile biçiminin gerilemesi, çekirdek aileye eklenen bireyleri kapsayan geçici geniş ailenin daha fazla genişlemesine zemin hazırlamıştır.
3. Türkiye'de yaşanan sosyoekonomik, demografik ve düşünsel dönüşüm sürecinden diğer aile biçimleri kadar çekirdek aile yapıları da etkilenmiştir. Bu süreçte, çekirdek aileyi oluşturan alt aile biçimlerinin kompozisyonu ve yaşam döngüsü değişmiştir.
4. Kadın başına ortalama çocuk sayısı, 2000'li yıllarda 2,4'e kadar düşmüştür.

Aile yapısında değişim sürecinde kadının değişen rolü ve konumu ayrıca önem taşımaktadır. Kadının; üretim sürecine katılmaya başlaması, eğitim hayatına atılması, evlilik ve çocuk doğurma yaşının yükselmesi gibi sebeplerden dolayı aile içerisinde de konumu değişmeye başlamıştır. En önemlisi anne-çocuk ilişkisinin geleneksel biçimlerinin değişmesi ve annenin çocukla daha fazla vakit geçirmesi, kadın açısından olumlu bir değişim olarak kabul edilebilir. Ancak kadının çalışma hayatına katılması, üretim süreçlerinde rol alması, kadının evdeki rolü sabit olduğu müddetçe ekstra bir yük getirmiş olmuştur (Aktaş vd., 2012, s. 76).

Son Dönem Türk Dizilerinde Değişen Aile Yapısını Okumak

Dizi filmler, diğer medya içeriklerine göre toplum ve toplumu oluşturan yapılardan biri olan aileye mensup bireyler üzerinde daha yüksek etki oluşturma gücüne sahiptir. Bunun önemli nedenlerinden biri; dizilerin devamlılık içeren süreçlerinin uzun süreli olarak yayınlanmasıdır (Sarıtaş ve Özsoy, 2022, s. 316). Dizi içeriklerinin izleyiciler üzerinde etkileri birçok açıdan söz konusu olmaktadır. İzleyici, dizide yer alan karakterlerin tutum ve yaklaşımları ile özdeşleşebilir, benliğini karşılaştırabilir, karakterlerden rol model seçebilir. Örneğin, kendini dindar olarak tanımlayan bir izleyici, bireysel dindarlık tanımını, ailesinin dindarlık değerlendirmesini, değerlerini izlediği dini içerikli bir dizi film üzerinden açıklayabilir. Nihayetinde dizi ve filmlerde toplumsal gerçeklere dair izlere yoğun bir şekilde rastlanabilmektedir.

Türk filmleri gibi Türk dizi filmlerinde de dönemsel değişimler söz konusu olmakla birlikte içeriğin toplumsal değişim ile paralel bir biçimde üretildiği ve izleyicilerin gündelik hayat planlamalarına dizi filmleri de dahil ettiğini söylemek mümkündür. Türk dizi filmlerinin içerik değişiminin döneme hakim olan kültürel kalıba göre şekil alması (Geçer, 2015, s. 14), Türk izleyicisinde karşılık bulmuş ve artan bir ilgi ile diziler rağbet görmüştür. Nitekim RTÜK tarafından 2018 yılında yapılan Televizyon İzleme Eğilimleri araştırmasında toplumun en fazla izlediği

programlardan ikincisinin dizi filmleri olduğu ve izleyici kesimin prime time denilen altın saatlerde dizi filmleri izlemeyi tercih ettiğini ortaya koymuştur (RTÜK, 2018, s. 54).

Türk dizilerinin içerik değişiminin dönemsel şartlara göre nasıl farklılık gösterdiğine bakıldığında ve izleyicinin değişen film izleme eğilimi anlaşılacak istendiğinde; film konularının eğilimlerini takip etmek gerekmektedir. 1980 öncesi sıcak aile yuvası, fedakâr ama mutlu kadın profili, aile bütünlüğü, az ile mutlu geleneksel aile profili filmlerde sıklıkla yer alan konulardır. Ancak 1980 ve 1990 sonrası çekilen Türk filmlerinde, liberal sistemin aileye ekonomik, sosyal ve kültürel yansımaları ve modern ailenin keskin çıkışı göze çarpmaktadır (Evren Yüksel, 2013, s. 282, 284). 2000 sonrası Türk filmlerinde ise anlayış, içerik ve sanatsal açıdan gözle görülür değişiklikler söz konusu olmuştur. Aynı dönüşüm silsilesi, Türk dizilerinde de gözlemlenmiştir. Dizilerde ailenin dönüşüm serüveni tecrübe edilen yönleri ile ve toplumda karşılık bulan özellikleri ile yansıtılmaktadır. Özellikle aileyi yansıtmaları bakımından 2000 sonrası Türk filmlerinde modernitenin etkisi daha yoğun olmuştur. Diken Yücel'in (2022, s. 52) belirttiği üzere, 2000 öncesi filmlerde yer alan aile sorunları, işsizlik, yoksulluk, göç, kan davası konuları yerini köşesine çekilmiş bir aileye bırakmıştır. Aile tüm sorunlarını, hesaplaşmalarını kendi içerisinde ve aile bireyleri arasında gerçekleştirmektedir. Roller ve kimlikler önceki aile yapısındaki sabit rollerini kaybetmiş, sürekli değişim geçirmiştir. Bu belirsizlik ortamı aileyi geçmişte konuşmaya cesaret edilemeyen sorunların ele alındığı bir özgürlük alanına dönüştürmüştür.

Türk dizilerinde toplumsal değişimin yansıtılması, Türk sinemasındaki dönüşümü hızlandırmış, ailenin yansıtılması anlamında ise geleneksel aile yapısından modern aile yapısına doğru bir kayma gözlemlenmiştir. Bu kayma süreci toplumsal kabul gördükçe ve insanlar arasında yaygınlaştıkça, Türk dizileri de bu değişime ayak uydurarak daha modern ve gerçekçi aile yapılarını işlemeye devam etmiştir.

Son dönem dizilerde fakir geleneksel aile ve zengin modern aile karşılaştırması (Adını Feriha Koydum (2011), Medcezir, (2013), Yasak Elma (2018)), dini hassasiyeti olan aile ve modern aile karşılaştırması (Ömer (2022), Kızılık Şerbeti (2022) , geleneksel aileye mensup aile üyelerinin modernitenin etkisi ile dönüşümü (O Hayat Benim (2014), Fazilet Hanım ve Kızları (2017) sıklıkla rastlanan içeriklerden bazılarıdır. Aile içerikli filmlerin izleyici tarafından takip edilmesinde birçok etken söz konusudur. Bu duruma ilaveten izleyicinin de aile filmlerinin de dahil olduğu dizi filmlerden etkilendiği ve rol model alma anlamında filmlerdeki karakterleri takip ettiğini söylemek mümkündür. Nitekim 2020 yılında yapılan bir araştırmada; Türk dizilerinde yer alan içeriklerin aile yapısı üzerinde etkili olduğu (etkilenme oranı %87,6) saptanmıştır (Saritaş ve Özsoy, 2022, s. 317). Dizi filmlerde yer alan içerikler; aileler üzerinde olduğu kadar kişilerin özdeşlik kurma eğiliminde de geçici ve yoğunluğu değişen bir etki yaratmaktadır (İbrahim, Saritaş ve Özsoy, 2022, s. 338). Özdeşleşme, yönetmen ve yazarların, izleyicinin medya araçları üzerinden zevk almak için etkileşim sağlayacakları amaçlanan karakterler üzerinden gerçekleşmektedir. Ebeveynlerle, liderlerle veya uluslarla özdeşleşmenin aksine, medya karakterleriyle özdeşleşme dikkatle inşa edilmiş bir durumun sonucudur (Cohen, 2009, s. 251).

Türk dizilerinde aile yapıları yansıtılırken her iki aile yapısının temel taşlarından kadının temsili, tartışılan konulardan biridir. Kadın bir birey olarak aile içerisinde sahip olduğu konumunu modern hayat tarzına uyarlamaya ve özgür bir birey konumunu edinmeye çalışırken geleneksel aile yapısında, kadına tayin edilen kadercilik kabulleniş devam etmektedir. Ancak dönüşümün doğasına uygun bir şekilde geleneksel-mütedeyyin aileye mensup kadın, kadercilik yönünü her ne kadar korusa da sorgulamayı ve kimliğini belirgin kılmayı öğrenmekte ve göz önüne çıkarmaya başlamaktadır. Aslında Türk dizilerinin belirli toplumsal cinsiyete dayalı yargısal kalıplar ile doldurulması veya bu şekilde vurgulanması, toplumsal cinsiyet farkına dayanmayan ancak toplum tarafından belirlenen rolleri kadınlara ve erkeklere yüklemek ile aynı anlamdadır (Ağaoğlu Ercan ve Çakar Bikiç, 2019, s. 170). Kadın karakterlerin dizi filmlerde yer alma biçimlerini, dizi film senarist ve

yönetmenlerinin hedefledikleri kitle veya kitlelerin tahlil biçimleri ve çıkarımlarıyla bağdaştırmak mümkün gözükmemektedir.

Araştırmanın Metodolojisi

Modern-Çekirdek aile ve geleneklere bağlı, dini hassasiyetleri olan aile temsillerinin Türk dizilerinde yer alması yeni bir durum olmamasına rağmen güncel konular bağlamında, son birkaç yıldır gerek yapım gerekse senaryo bakımından toplumun beklentilerine uygun olduğu iddiası ile birçok aile dizisi çekilmektedir. Özellikle romanlardan, gerçek yaşam hikâyelerinden uyarlanmış ve toplumun farklı kesimlerinin dikkatini çekebilecek şekilde yazılmış senaryoların fazlalığı oldukça dikkat çekicidir (Aşk-ı Memnu (2008), Huzur Sokağı (2012), Fatih-Harbiye (2013), İstanbullu Gelin (2017), Yalı Çapkını (2022), Ömer (2023)). Bu çalışmada, Show TV’de yayınlanan ve konusu nedeniyle kamuoyu nezdinde sıkça gündeme gelen, gerçek hayat hikayesinden yola çıkarak senaryolaştırılmış ‘Kızılık Şerbeti’ filminin ilk 20 bölümü, Türk aile yapısına yaklaşımı açısından sosyolojik film analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Sosyal bilişsel bir sistemin var olduğu bilincinden hareketle medya tüketim biçimleri, izleyicilerin tatmin algılarını etkilemekte ve bu tatmin algıları, medya alternatifleri hakkındaki inançlar ve beklentileri geri beslemektedir (Palmgreen vd., 1985, s. 17). Sosyolojik film analizinde, izleyicilerin beklenti ve inançlarını beslemede film içeriklerinin anlamsal ve mesaj boyutuyla ilgilenilmektedir. Bu analiz yönteminde; toplumsal yapıda var olan sosyal değerlerin filmlerde nasıl yansıtıldığı ve somutlaştırıldığı, filmlerin sosyal değerlere katkısı, sosyal değerleri güçlendirme ya da değiştirme gücü ve filmlerin toplumsal tutum ve davranış kalıplarında bir değişikliğe neden olup olmadığına yönelik konular ele alınmaktadır (Özden, 2004, s. 154). Diziler üzerinden yapılan sosyolojik okumalar, aile yapısının değişimi hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu tür analizler, aile yapısının tarihsel olarak evrildiğini, günümüzdeki aile yapılarının çeşitliliğini, aile rollerinin değiştiğini ve toplumsal bireylerin rollerinin aile içindeki etkilerini ele almaktadır. Sosyolojik film analizi çerçevesinde dizi veya filmin konusu, karakterlerin yaşam tarzları, aile yapısındaki rolleri ve ilişkileri, cinsiyet rolleri, aile bireylerinin toplumdaki konumları incelenmekte ve aile yapısındaki değişimlerin biçimlerine yönelik fikirler geliştirilebilmektedir.

Sosyolojik film analizi çerçevesinde filmler üzerinden toplumsal değişimin somutlaştırılması söz konusudur. Zira filmler, içinde bulunulan toplumdan kesitler barındırması bakımından önemlidir. Çalışmada örneklem olarak ele alınan Kızılık Şerbeti filmi; Türk aile yapısında mevcut olan aile tiplerinin yansıtılma biçimleri açısından sosyal bağlamda incelenmiştir. Filmde; kadının dini bakımdan ve ailedeki temsili anlamında konumlandırılışı, ailelerin ve bireylerin sahip olduğu din anlayışı, aile yapısında mevcut geleneksel ve dini hassasiyetlerde gözlemlenen değişimler, modern ailenin değer yargıları gibi konuların yer alışı biçimleri analiz kapsamında değerlendirilmiştir.

Kızılık Şerbeti İçin Dini Hassasiyete Sahip Aile ve İdealist Modern Aile Karşılaşması

Filmin Konusu

Yönetmenliğini (Kette) Hakan Kırvavaç’ın üstlendiği, senaryosunu ise Melis Civelek ‘in yazdığı ‘Kızılık Şerbeti’ filmi, modern ve seküler bir ailenin kızı Doğa (Sıla Türkoğlu) ile geleneksel ve dindar kimliklerini iç içe yaşayan bir ailenin oğlu olan Fatih’in (Doğukan Güngör) birbirini sevmeleri ve evlenmeleriyle başlayan aileler arası ilişkiler, çatışmalar ve değişimi konu edinmiştir. Türkiye’deki aile yapılarının özelliklerini sorgulayıcı bir anlatım tarzı ile aktarması bakımından önemli bulunan filmde; günümüzün sosyal ortamında Türk modern-seküler aile ve Türk geleneksel-dindar aile arasındaki ilişkiler dünya algısı, çatışmalar ve yaşananlar neticesinde gerçekleşen değişimler kapsamında ele alınmıştır.

Fotoğraf 1. Doğa ve Fatih'in ailelerinin ilk tanışma akşamı.

Filmde aile yapıları son dönem Türkiye'sinde çokça şikâyet edilen kutuplaşmayı derinleştiren eylemler üzerinden aktarılmaktadır. Doğa'nın ailesi, seküler, modern ve din ile yakından uzaktan ilişkisi olmayan bir ailedir. Doğa, Kıvılcım Arslan (Eylem Alasya) ve Kayhan Korkmaz'ın (Soydan Soydaş) ilk kızlarıdır. Aşkına inanan ve farklılıklara rağmen sevginin ve aşkın tüm sorunların üstesinden geleceğine inanan Doğa, aynı zamanda üniversitede diş hekimliği eğitimi almaktadır. Doğa ailesiyle birlikte yaşamakta ve ailesindeki diğer fertler gibi seküler ve modern bir hayat sürmektedir. Ailede anneannenin (Sönmez Hanım-Aliye Uzunatağan) aynı evde olması, teyzenin (Alev-Müjde Uzman) sürekli aile ile vakit geçirmesi geniş aile olma özelliğini hatırlatmıştır. Ancak evde baskın olan ve sözü geçen konumda Doğa'nın annesi Kıvılcım'ın olması ve aileyi yönlendirmesi, Kıvılcım'ın boşanmış olması, tam olarak geniş aile özelliğini desteklememekte, çekirdek aile yapısını öne çıkarmaktadır.

Bununla beraber Kıvılcım başta olmak üzere aile üyelerinin tamamen seküler, pozitivist ve idealist bir kimliğe sahip olması, dini yaşam tarzından uzak, hatta yer yer karşı olması, Doğa'nın ailesinin modern bir aile olduğunu desteklemektedir. Sönmez anneanne hariç ailede gelenekler, tamamen gündelik hayatın dışına itilmiş, dini kural ve kaideler, ananeler yaşanan çağ ile bağdaştırılmamış ve dini yaşam tarzını sahiplenmiş kişilerin anlaşılması problemlili hale gelmiştir. Örneğin Kıvılcım'ın tesettürlü kadınlara karşı olumsuz tavrı, dini kuralları yadırgaması, geleneklere şiddetle karşı çıkması söz konusu bu anlayışın sonucudur. Filmde Kıvılcım'ın karşıt olma biçimi ve tepkileri, karşıt olduğu kesim tarafından yer yer tepki ile karşılanmakla beraber Fatih'in ailesi tarafından anlamlandırılmaya ve idare edilmeye çalışılmıştır. Nitekim bir bölümde Fatih'in annesi Pembe Hanım (Sibel Taşçıoğlu), Kıvılcım'ın tavırlarını eleştiren kızı Nursema'ya (Ceren Yalazoğlu Karakoç) Kıvılcım'ın idealist bir kadın olduğunu, tutumunun da bundan kaynaklandığını ifade etmiştir. Modern aile yapısına yönelik hayranlık ve idealize edilmeye karşı bu tepki, filmin birçok bölümünde birbirinden farklı karakterler tarafından ifade edilmiştir. Filmde haksızlığa gelemeyen, çağın gereklerine uygun yaşayan, medeni, dini geride bırakıp dünyevi zevkleri gereği gibi yaşayan bir aile yapısı, günümüz dünyasının ideali olarak lanse edilmeye çalışılmıştır. Doğa ve ailesinin modern bir yaşam sürmesinin izlerini, ailenin her bir ferdinin farklı bir yaşam algısı geliştirmesi üzerinden okumak mümkündür. Geleneksel ve modern bir hayat anlayışı arasında gidip gelen anneanne ise çocuklarının ve torunlarının bireysel, kendi isteklerine göre hareket etmesine set çekmeye çalışmakta, yer yer başarmakla beraber genellikle aile üyeleri tarafından öğütleri es geçilmektedir ama haklı çıkan taraf genelde anneanne olmaktadır.

Filmde dindar ailenin temsili ise dini kaide ve kuralların yanı sıra geniş aile özellikleri ve gelenek-göreneklerin baskın olduğu bir yapı üzerinden verilmiştir. Ataerkil yapının hâkim olduğu ailede Abdullah Ünal (Settar Tanrıöğen) aileyi yöneten, aile üyelerinin kararlarında etki sahibi olan ve bazen onlar adına karar veren bir konumdadır. Dini ve seküler ortamlara uyum sağlamada zorluk çekmeyen bir karakterdir. Evin hanımı Pembe Hanım ise görünürde pasif, uçlarda asla

olmayan ve sürekli orta bir kararı öne çıkarmaya çalışan, dindar, gelenek ve göreneklerine, evine bağlı bir kadındır. Ancak arka planda Abdullah Bey dâhil tüm aile üyelerini birtakım taktiklerle örtülü bir şekilde yönetmeyi, yönlendirmeyi ihmal etmemektedir.

Geleneksel aile yapısında ebeveyn dindarlığının yetişkin çocuğun dindarlığı üzerindeki etkisinin genellikle babanın son karar verici rolünde olduğu ailelerde güçlü olduğu görülmektedir. Söz konusu geleneksel güç ilişkileri, dinin aile içindeki rolü başta olmak üzere geleneksel değerlerin önemini pekiştirmektedir. Sonuç olarak geleneksel bir aile yapısından gelen çocuk, ebeveyn dindarlığı daha az geleneksel bir şekilde örgütlenmiş olan bir ailenin mensubu olan çocuğa göre ebeveyn dindarlığını daha fazla kopyalıyor görünmektedir (Myers, 1996, s. 861). Aynı şekilde evin büyük oğlu Mustafa (Emrah Altıntoprak) ve küçük oğlu Fatih, tüm geleneksel ailelerde olduğu gibi babaları ile birlikte çalışan, dini hassasiyetleri olan, geleneklerine, ailesine bağlı, anne ve babalarının dindar kimliklerine paralel dini kimliğe sahip bireylerdir. Mustafa anlama ve öğrenme güçlüğü çeken bir yapıda olduğu için eşi Nilay (Feyza Civelek) ise kıskanç, aklına geleni düşünmeden söyleme özelliğinden dolayı aile tarafından sürekli takip edilmekte ve kollanmaktadır. Evin küçük oğlu Fatih ise işinde başarılı, ailesine bağlıdır ve aile Fatih'e her konuda güvenmektedir. Evin tek kızı Nursema ise eğitilmiş olmasına rağmen evde hat hobisi ile uğraşan, kardeşlerine göre dindar kimliği ve tesettürü ile ön planda olan, içine kapanık, özgürlük alanı kısıtlı, birçok konuya dini kimliğinden dolayı temkinli yaklaşan bir kimliğe sahiptir. Abdullah beyin geniş ailesiyle birlikte yaşamasa da ailede önemli bir konumda bulunan kardeşi Ömer Ünal (Barış Kılıç) ise aileden çok farklı bir profil ile ailede denge politikası güden, Doğa'nın ailesi ile kendi ailesi arasında ortak paydalar geliştirmeye çalışan, ailelerin birbirine uyum sağlaması için çabalayan, dini kimliği yanında modern ve seküler hayata uyum sağlamayı başaran örnek bir şahsiyet olarak karakterize edilmiştir. Ömer beyin bir diğer özelliği ise; ailenin gelini Doğa'nın annesi Kıvılcım hanımla yakınlaşması ve Kıvılcım hanımın dine ve geleneklere karşı sert tutumunu dönüştürmeye başlaması için onu teşvik etmesidir. Aile başta Kıvılcım Hanım ile yakınlaşmasına sıcak bakmasa da sonrasında olumlu karşılamış ve Ömer beyi desteklemiştir.

Kızılçık Şerbeti filmi, "kan kustum kızılçık şerbeti içtim" atasözünü düşündüren bir biçimde aile içinde, bireyin kendi içinde ve aileler arasında yaşanan sorunlara yaklaşımların farklılıklarını, içe dönüklüğünü ve çözüm arayışlarının kısır döngüsünü konu edinmiştir. Her iki aile, adeta atasözündeki bu durumu deneyimlemektedir. Lakin her iki ailede, kadın karakterler tabiri caiz ise kızılçık şerbetini en fazla içen taraf olmuştur. Dizide kadınlar konumlarına, rollerine göre şiddet dâhil birçok sorunu tek başına omuzlayan ve kabullenmeye zorlanan kesim olarak yansıtılmıştır. Doğa; modern bir kadın olarak muhafazakâr bir aileye uyum sağlayamadığından dolayı üstü kapalı şiddete maruz kalıp, sorunlarını kendi başına çözümlenmeye çalışırken Nursema; muhafazakâr bir ailenin muhafazakâr kızı olarak hem kendi ailesinden kısıtlama ve zorlama görmüş hem de zorla evlendirildiği eşinden fiziksel ve psikolojik şiddet görmüştür. Nursema kızılçık şerbetini içmeyi reddetmiş ve ailesine başkaldırarak sevdiği adamla evlenmeye çalışmaktadır. Ancak Doğa döngüsünün içinde yaşamını sürdürmektedir. Erkeklerde ise kendi özgürlük alanlarında hareket serbestliği sonuna kadar kullanılmaktadır. Dizi bu anlamda kadının ideoloji, inanç ve değer bağlamında farklılıklarına rağmen yaşanmışlıklarında benzer durumları deneyimlediklerinin altını çizmektedir. Ancak Türk toplumunda zengin muhafazakâr kesimin yaşam tarzını ya da modern-seküler çizgide olup muhafazakâr bir aile ile bağları olan aileleri temsil etmesi bağlamında dizinin genelleyici bir dil kullanması dikkat çekici bulunmuştur.

Geleneksel-dindar bir aile yapısı içerisinde evin hanımı Pembe Hanım, idare eden, toparlayıcı, arka planda etkin bir karakter olarak gösterilmiştir. Pembe hanım; evi çekip çeviren, çocukları ile ilgilenen, zengin, dışarıya ancak alışveriş yapmak amacıyla çıkan bir anne profili çizmektedir. Toplumsal ve sosyal hayata ise belirli bir sınırdan katılım gösteren Pembe Hanım, kendisi ile aynı inançtan, kültürden insanlar ile birlikte olmayı tercih etmiştir. Bu noktada Doğa'nın annesi Kıvılcım Hanımın da, Fatih'in annesi ile aynı paralelde yer aldığı görülmektedir. Zira Kıvılcım Hanım, seküler ve modern bir yapının getirdiği yaşam tarzı gereği kendisi ile aynı çizgide olan

Fatma ile çok samimidir ve arkadaş çevresi de yine kendisine yakın bir yapıdadır. Genel olarak her iki ailenin de kendi habitatlarına göre bir çevre oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada Fatih'in geleneksel ve dindar ailesi ile Doğa'nın modern-seküler ailesinin akrabalık çerçevesinde bir araya gelmiş olması çatışmaları beraberinde getirmiş, birbirine uyum sağlamada ciddi problemleri kaçınılmaz kılmıştır.

Dizide sürekli eleştirilen Z kuşağına gönderme yapılmış ve her iki ailenin Z kuşağında yer alan gençlerinin özgür düşünen, ezilene yardım eden ve sevecen yönleri ön plana çıkarılmıştır. Kıvılcım Hanım'ın kızı Çimen (Selin Türkmen) ve Ömer Bey'in oğlu Metehan (Rahimcan Kapkap) çatışma sahaları dar ancak hayata ve diğer insanlara yaklaşımları açısından ön yargıdan uzak yaklaşımlara sahiptir. Dindar bir ailenin çocuğu olan Metehan ve modern ailenin kızı Çimen için değerlerin, kültürlerin ve inançlarda farklılık olması problem olmamış, ayırım yapmak için gerekçe olarak görülmemiştir. Ayrıca Çimen'in ve Metehan'ın ebeveynlerinin birliktelikleri gençlerde toplumda alışlageldiği gibi bir negatif tepkiye neden olmamış aksine, her iki genç arasında dayanışma ve ortak hareket etmeyi beraberinde getirmiştir.

Kadın ve Erkeklerde Değişimin İzleri

Türk toplumunda değişim iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Türkiye'nin değişimi daha çabuk benimsemiş potansiyeli olan bölgeleri değişime çabuk adapte olmaktadır. Ancak diğer bölgeler, ülkede zaten var olan düzene uyum sağlamayı tercih etmektedir. Bu anlamda Türkiye'nin aile yapısı diğer ülkelerin aile yapısından farklılık göstermekte ve gelenekselden modern bir yapıya geçmeye çabalayan "geçiş aile" modeline tekabül etmektedir (Bayer, 2013, s. 114). Geçiş aile modelinin benimsenmesinde, ailenin tarihi çerçevede dönemsel değişimlerinin rolü olduğunu söylemek mümkündür. Dönemsel bu değişimin Tanzimat döneminde ilk eserleri verilen romanlar üzerinden takip etmek mümkündür. Romantizm ve realizm akımları etkisinde hazırlanan romanlar, Türk tarihinde aile fertlerinin içsel dönüşümünü anlamak adına önem taşımaktadır.

Türk aile yapısının Tanzimat fermanı ile birlikte batılılaşma hareketlerinden etkilenmesi ve batılı bir hayat tarzını benimsemeye başlaması, önceleri romanlarda sonrasında ise sinema filmlerinde kendini hissettirmiştir. Ahmet Mithat Efendi, Recaizade Mahmut Ekrem gibi batıyı ve batılılaşmayı tahlil eden roman yazarları ile başlayan batılı hayat anlayışının toplum kesimlerinde meydana getirdiği değişim ve dönüşümlerin aktarımı, modern ve batılı bir hayat tarzına geçişin kaçınılmazlığı ile devam etmiştir. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'ne gelindiğinde ise aynı anlayış devam etmekle birlikte toplumun milli aynı zamanda aydın, modern ve eğitilmiş olmasına yönelik çabaların romanlar üzerinden de yürütülmeye devam edildiği görülmüştür. Bu anlamda milli bir çizgide bulunan Peyami Safa, Reşat Nuri Gültekin, Hüseyin Hamdi Günpınar ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi romancılar, batılı ve doğulu kimlikleri karşılaştırarak batının olumsuz yönlerini öne çıkaran, milli ve dini kimliği önceleyen bir tarzı benimsemiştir (Oğuzhan, 2007, ss. 130-131). Ancak batı ve modernizmin faydacı yönü de dönemin edebiyatçıları tarafından her daim öne çıkarılmaya devam etmiştir. Bu anlamda modernite ve batıyla harmanlanmış milli mukaddesatını da koruyabilmiş yeni bir Türk kimliği ve dolayısıyla yeni bir Türk aile yapısı hedefinin Tanzimat döneminden itibaren birçok yazar ve romancı tarafından dile getirildiğini söylemek mümkündür.

1950 ve sonrasında Türk edebiyatında toplumsal değişim ve dönüşümün takdimi devam etmiştir. Oğuz Atay, Adalet Ağaoğlu gibi modernist romancıların yanı sıra Kemal Tahir, Yaşar Kemal gibi toplumsal gerçekçiler, daha sonraki dönemlerde ise Orhan Pamuk, Zülfi Livaneli gibi yazarlar toplumsal dönüşümü aktarması anlamında eserler vermiştir.

Romanların toplumdan kesitler içermesi, Türk film sektörü tarafından ilgi ile karşılanmış ve zaman zaman romanlar, sinema filmi olarak Türk toplumunun beğenisine sunulmuştur. İlgi ile karşılanan filmler, yine toplum talebi neticesinde dizi filmler olarak kurgulanmaya başlamıştır. 2000 sonrasında ise romanların senaryolaştırılması popüler bir hal almıştır. Romantizm ve

toplumsal gerçekçilik arasında gidip gelen ve bir nevi akıma dönen romanların dizi film haline gelmesi, Türk toplumu tarafından ilgi ile karşılanmıştır. Bu filmlerden bazıları; Yaprak Dökümü (2006), Aşk-ı Memnu (2008), Huzur Sokağı (2012), Fatih Harbiye (2013), Bugünün Saraylısı (2013) filmleridir. Bu tarz filmlere yönelik birçok eleştiri söz konusu olsa da (İmik Tanyıldızı ve Kaya, 2017, ss. 21-24), onlarca yıl geçmesine rağmen roman konularının güncelliğini koruduğunun anlaşılması bakımından önem arz etmektedir.

Son trend ise Psikriyat Gülseren Budaycıoğlu romanlarının dizi filmlere uyarlanması olduğu gibi gerçek hayat hikayelerinden yola çıkarak senaryolaştırılmış (Kırmızı Oda (2020), Masumlar Apartmanı (2020), Camdaki Kız (2021), Yalı Çapkını (2022), Çöp Adam (2022), Ömer (2023)) dizi filmlerdir. 2015 sonrası dizi filmlerde sıklıkla rastlanan bu durumun son örneklerinden biri ise yine gerçek bir hayat hikayesinden yola çıkarak hazırlanmış olan Kızılıcak Şerbeti filmidir. Dizide batılı-modern bir hayat tarzını sahiplenmiş olan ailenin konumu ile Anadolu kökenli muhafazakâr ailenin şahit olduğu modern yaşam pratikleri karşısında yavaş ama kalıcı sonuçlara neden olan değişimi ele alınmıştır. Ancak dizide değişimin somut olarak takibi kadın ve erkek karakterler üzerinden aktarılmaktadır. Filmde kadın ana temalardan biridir. Kadın anne, eş, evlat, arkadaş ve tek başına bir kadın olarak ele alınmış, böylece rolleri üzerinden kadının Türk toplumundaki konumuna ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu roller, iki farklı ailenin karşılaştırılması şeklinde olduğu gibi her iki aileye mensup kadınların değişim ve üstlendiği rolleri yerine getirme biçimleri şeklinde olmaktadır.

Dizide değişim aşamaları, her iki ailede farklı derecelerde gerçekleşmektedir. Modern bir yaşam tarzını benimsemiş aile, farklı görüşlere karşı yumuşama göstermiş ve değişimi siyasal ya da sosyal karşıtlığın keskin uçlarını törpüleyerek gerçekleştirmiştir. Ancak muhafazakâr ve mütedeyyin ailede değişimin birkaç yönü söz konusudur. Ailenin genç kuşağı, ön yargılarından kurtulmuş, aydınlanma yaşamıştır. Kişilere ve yaşanan olaylara farklı yaklaşmayı öğrenmiştir. Pembe hanım gibi dini inancı tam olan kadınlar ise varlığını, kimliğini ve yuvasını koruma savaşı içerisinde kendisini bulmuştur. Abdullah Bey ise dini kimliğinin sorumluluklarının bilincinde ama kalbine söz geçiremeyen ailesi ve sevdiği kadın arasında konum belirlemeye çalışan bir babadır. Abdullah Bey, çocuklarının babası, evlendiği kadının eşi ama aynı zamanda başka bir kadının sevdiği erkektir.

En belirgin değişim Nursema'da vuku bulmuştur. Amerika'da okumuş ve hattat olan Nursema dindar kimliğinin yanı sıra kişisel özelliklerinden dolayı içe kapanık, asosyaldır. Ancak barlarda şarkı söyleyen Umut ile yaşadığı aşk ve ona beslediği sevgi, Nursema'yı dönüştürmeye başlamıştır. Umut ile görüşmesinden dolayı aile büyük bir tepki vermiştir. Aile Nursema'yı; kendi aile dostlarının oğlu ile evlendirme kararı almıştır. Nursema istemese de ailesine itaat etmiş ve uygun görülen kişi ile evlendirilmiştir. Ancak Nursema evliliğinin ilk gününde ağır bir şiddete maruz kalmıştır. Zoraki gerçekleşen bu evliliğinden ve yaşadığı şiddetten dolayı deneyimlediği acı, Nursema'yı olduğundan başka bir karaktere bürümüştür. Nursema duygu ve düşüncelerini ifade etmeye öğrenmiş, dini hassasiyetlerinde eski katılığı esneklik göstermiştir.

Aynı değişim seküler aileyi temsil eden Kıvılcım karakterinde de kendini hissettirmiştir. Kıvılcım, disiplinli, otoriter ve baskın bir karakter olarak yansıtılmakla birlikte dine mesafeli, başörtüsü karşıtı, seküler ve örf-adet ve geleneklere uzak bir karakterdir. Ancak gerek yakın çevresinin uyarısı gerek karşıt olduğu kesimi tanımaya başlaması ve gerekse bir gelecek düşündüğü Ömer'in dini kimliği, Kıvılcım'ın değişim olmasa da yumuşamasına temel hazırlamıştır. Bir diğer karakter olan ve her iki ailenin mensubu olması dolayısıyla önem taşıyan Doğa'nın masum ama hakkını savunan, annesi gibi dine mesafeli ama karşıt olmayan, dindar kesimi anlamaya çalışan, anlayışlı bir karakteri olmasına rağmen gelenekler, dini kural ve kaidelerin içeriğini sürekli sorgulaması, baskı görmesine neden olmuştur. Bu baskılar karşısında her ne kadar kendini savunsa da zamanla bu durumu tolere etmeye ve boyun eğmeye eğilim göstermiştir.

Söz konusu bütün bu değişimler dizide seküler bir anlayışın baskın olması dolayısıyla, modern hayatın getirdikleri üzerinden aktarılmıştır. Bu noktada Talal Asad'ın seküler yaklaşımı akla gelmektedir. Asad dini ve seküler olanın birbirinden kopuk olmadığını öne sürmüştür. Asad bu noktada seküleri; modern yaşamdaki belirli davranış, bilgi ve duyarlılıkları bir araya getiren bir kavram olarak almakta ve dini olan ile etkileşiminin belirli sahalar üzerinden devam ettiğini ifade etmektedir (Asad, 2003, s. 25).

Asad'ın seküler ve dini etkileşim boyutunda ifade ettiği değişimlerin ve konumlandırma biçimlerinin bir diğer yönü de muhafazakâr erkek ve kadının temsilidir. Dizide erkeğin kadına göre geniş bir özgürlük sahasına sahip olduğunun altı çizilmekle birlikte özellikle muhafazakâr aynı zamanda zengin erkeğin, gelenekler ve toplumsal kabul neticesinde bu özgürlük sahasını dini kuralları es geçerek kullandığı ifade edilmiştir. Realitede bu yargının kapsamı tartışılır olmakla birlikte dizide mütedeyyin erkeğin dahi modern hayata adapte de değişebildiği ima edilmiştir. Filmde kadının dini bir yaşam tarzını eksiksiz yerine getirmek adına gösterdiği çabalara yer verilirken muhafazakâr erkek, zina dahil her türlü serbestliği yaşama hakkını kendinde gören, gündelik hayatta her türlü rahatlığı yaşayan bireyler olarak yansıtılmış, dini hayatın kural ve kaideleri bir sınırdan bekletilmiştir. Dizide; muhafazakâr erkeğin değişiminin söz konusu olmasının nedeni olarak da modern ve bakımlı kadın gösterilmiştir. Nitekim Abdullah beyin Kıvılcım Hanımın kardeşi Alev'e olan ilgisi, Ömer beyin ise Kıvılcım hanıma olan aşkı bu algıyı uyandıran iki örnektir. Mütedeyyin kadın ise evlilik amaçlı olsa dahi bir erkekle görüşmesi sorunlu görülmüş, sadece ev işi yapan, yemek pişiren, günlere giden, dedikodu yapıp kocasının kendisine sunduğu imkânları sonuna kadar kullanan, dini bütün, hobilerini belli bir sınır içerisinde gerçekleştiren bir dindar kadın olarak dizideki yerini almıştır. Film bu haliyle dindar kadını gerçek hayattan soyutlamış ve görmezden gelmiştir.

Ancak dinde kadının ve erkeğin emirlere muhatap olma anlamında eşitliği, 20. bölümde Nursema tarafından dillendirilmektedir. Nursema Doğa'ya bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“Kadından konuşmaya hakkın yok. Onlara helal olan bize haramdır. Ama dinimiz böyle değil. Yani emirler sadece kadınlar için yok. Erkekler için de var. ‘Erkekler gözlerinizi haramdan sakının’ diye bir ayet var.” (Kızılılık Şerbeti, 2023, 20. Bölüm)

Nursema'nın istemediği biriyle aile kararıyla evlendirilmesi ve evliliğin ilk gecesinde hakaret edilerek pencereden aşağı atılıp şiddete uğraması, mütedeyyin aile profiline suçlayıcı bir yaklaşımı ortaya koymuştur. Ancak Nursema'nın değişimine zemin hazırlayan bu durum, modern kadın ve dindar kadın arasında dayanışmayı sağlamış, anlayış farklılıklarına rağmen kadına şiddet olayında tüm kadınların birlik olmasını beraberinde getirmiştir. Hatta Kıvılcım Hanım Nursema'ya cesaretinden ve duruşundan dolayı sarılmış, ondan özür dilemiş ve onu takdir etmiştir (Kızılılık Şerbeti, 2023, 21. Bölüm).

Muhafazakar Aile Değişiyor

Şekilci bir anlayışın ön planda olması ve bunun sıklıkla vurgulanması, günümüz dindarlık anlayışının pratikten görünüşe kaydığının bir iddiası gibi filmde yer almıştır. Zenginlik ve dindarlık vurgusu ise filmde dönemsel bir vurgunun altını çizmiştir. Filmde muhafazakâr ailelerin ultra zengin bir hayat sürmesi ve buna rağmen gelenek, görenekleri Anadolu insanı gibi yaşaması dikkat çekici bulunmuştur. Bir diğer dikkat çekici nokta ailelerin dini hassasiyetleri, emir ve yasakları, kendi istek ve eğilimlerine göre biçimlendirmeleridir. Filmde mütedeyyin aileler gelenek ve göreneklerden kaynaklanan anlayışların etkisi ile hakkında kesin hüküm olan konuları rahatlıkla es geçip dilediklerince biçimlendirebilmiştir. Örneğin dindar bir insan için zina, dedikodu, içki, karşı cins ile nikâh amacı olmaksızın gönül eğlendirme gibi konular, en suiistimal edilen konular olarak filmde aktarılmıştır. Değişimin seküler eğilimli olduğunun altının çizildiği filmin senaryosunda,

sadece bir kere dinde aslında emirlerin herkes için aynı olduğu belirtilmiştir (*Kızılılık Şerbeti*, 2023, 20. Bölüm).

Dindar ailelerin günümüz dünyasında geçirmiş olduğu en büyük değişim ve imtihanlardan biri; seküler bir din anlayışının benimsenmeye başlanması, özünde var olan kural, kaideler, uygulamalar ve emirlerin yer yer ihmal edilmesidir. Filmde bu değişimin aktarılma biçimlerinde dikkati çeken hususlardan bazıları; şatafatlı ve lüks bir hayatın sürdürülüyor olması, büyük günahlardan sayılan eylemlerin ara ara da olsa işlenmesidir. (*Kızılılık Şerbeti*, 2023, 16, 17.,18. bölümler).

Filmde en dikkat çekici noktalardan bir diğeri ise senaryonun özellikle dindar aile yapısını yapıbozuma uğratan bir içeriğe sahip olmasıdır. Aile üyeleri arasındaki ve akraba olunan modern aile üyeleri ile aralarındaki ilişki, sahip olunan dünya anlayışı çerçevesinde değişime uğramış, tabular sarsılmaya başlamıştır. Film modern ailenin zaten dönüşmüş bir yapı olduğuna vurgu yapacak şekilde muhafazakar aile karşısındaki değişimini yumuşama olarak aktarmıştır (*Kızılılık Şerbeti*, 2023, 19. Bölüm; *Kızılılık Şerbeti*, 2023, 20. Bölüm). *Kızılılık şerbeti* filminde dikkat çeken bir diğer nokta ise ailelerin birbirine uyum sağlamada fedakârlıklarda bulunma çabalarıdır. Farklı inanç ve düşüncelere sahip olmak, her iki aile için alışılmadık bir durum değildir. Aileler, karşılaştıkları sorunlar ya da sorun olarak gördükleri konularda duruşunu net olarak ortaya koymak ile birlikte, sahip olunan anlayışı algılama ve sürece alışma durumu aileleri etkilemiştir. Ancak değişim anlamında filmde en keskin dönüşüm, dini bütün ailede gerçekleştirilmiştir. Özellikle değişim; kadın-erkek ilişkisinde keskin biçimde gösterilmiştir. Dindar kimliği ile tanınan Abdullah beyin Kızılılık'ın kardeşi Alev'e olan ilgisi, Abdullah'ı bu modern aileyi daha çok anlamaya teşvik etmiştir. İçine kapanık, erkeklerle herhangi bir iletişimi olmayan, dindar olmayan kesime karşı sert tavır ortaya koyan Nursema'nın kendisi de bir seküler olan Umud'u sevmesiyle başına gelen olumsuz olaylarda Doğa'nın desteğini alması, Nursema'da modern ve seküler anlayışta olan kişilere karşı sempati oluşturmuştur.

Dini hassasiyetleri ön planda olan bu ailede değişim, sadece kadın-erkek ilişkisinde yaşanmamıştır. Örneğin Mustafa hayalindeki lokantayı açıp aşçılık mesleğini tercih ederken Pembe Hanım fedakâr ve cefa çeken annelikten kendini önemsemeye başlayan, kararların alınmasında ve uygulanmasında etkin rol oynamaya başlayan bir konuma geçmeye başlamıştır. Doğa ve Doğa'nın ailesi değişime vesile olan ama değişmeyen, duruş sergileyen, akıl ve bilimi ön plana tutan bir aile olarak filmde yer almıştır.

Ailelerin Çatışma Sahaları ve İlişkilere Yansıması

Özellikle Türkiye'de son dönemde sıklıkla tartışılan toplumsal kutuplaşmanın temelinde yatan çatışma ve çatışma türlerinin filmde yer alma biçimine bakıldığında; değerler, inanç, iletişim ve kültür çatışmalarının yoğun biçimde işlendiği görülmüştür. Bu noktada çatışma ve sosyal çatışmanın kavramsal karşılığı önem taşımaktadır. Çatışma, karşıtlar arasındaki gerilimin çözülmesi ile aynı anlamda kullanılmakta ve her iki ilişki biçimi arasındaki ortak karşıtlık ile karakterize edilmektedir. Çatışma, fikirde ayrıştıran bir birlik içindeki olumsuz faktörleri göstermektedir (Simmel, 1904, s. 490). Sosyal çatışma ise tarafların rol çatışmasında olduğu gibi tek tek bireylerden ziyade aile, gruplar, örgütler, topluluklar ve kalabalıkların neden olduğu çatışmayı ifade etmektedir (Oberschall, 1978, s. 291). Sosyal çatışma, dini çatışma, değer çatışması, etnik çatışma, sınıf çatışması, toplumsal hareketler, kültür çatışması, siyasal çatışma gibi çok çeşitli sosyal olguları kapsamaktadır (Oberschall, 1978, s. 291; Wieviorka, 2013, ss. 702-703). *Kızılılık Şerbeti* filminde müteaddiyin ve modern aileler arasında var olan çatışma sahaları; iletişim çatışması, kültür çatışması, kişisel çatışma, değer çatışması ve aidiyet çatışmasıdır.

Dizide aileler arasında var olan kültür, sosyal ve kişisel değerler ile inanca dair çatışmaların varlığı her ne kadar negatif görünse de ortak çözüm yolları arayışına yönlendirmesi anlamında değerli görülmüştür. Çatışma zaman zaman acı tecrübeleri beraberinde getirmiş ama sonuç olarak

iki farklı dünya arasında bir köprü'nün oluşmasına zemin hazırlamıştır. Örneğin Mustafa ve eşi Nilay'ın aile ile çatışarak Doğa'nın evine gitmesi, anneanne ile ortak noktaların gelişmesine zemin hazırlamış, ortak lokanta açarak iki ailenin birbirine yaklaşmasını kolaylaştırmıştır. Filmde belirli aralıklarla ama sıklıkla verilen temel mesajlardan biri kültürel farklılıklara sahip bireylerin evliliğinin olmaması gerektiği ve bir tarafın mutlaka üzüleceği üzerinedir. Nitekim filmin ilk bölümlerinden itibaren Kıvılcım Hanım, bunu sıklıkla ifade etmiştir. İlerleyen bölümlerde ise (Kızılılık Şerbeti, 2023, 16. Bölüm; Kızılılık Şerbeti, 2023, 17. Bölüm) Fatih'in ailesi bunu daha fazla dillendirmeye başlamıştır. Ancak kültürel çatışmanın getirmiş olduğu bu ana fikre rağmen taraflar eski hırçanlıklarını bırakarak farklılıkların çözümünü zamana bırakmış görünmektedir.

Bireyin kendi dönüşümünden kaynaklanan iç çatışma da yine filmde tespit edilen çatışma sahalarından biridir. İdealist ve değerlerine sadık olan Kıvılcım için bu yönlerinden ödün vermek dahi zor olduğundan, yaşadığı kişisel çatışma filmde iki boyutu ile aktarılmıştır. İlk olarak; Ömer'i modern ve seküler olarak kabul etmesine rağmen Ömer'in sahip olduğu dindar kimliği ve mensubu olduğu aileyi kabullenememesinden ötürü kararsızlık yaşama hali ile aktarılmıştır. İkinci boyutta ise Kıvılcım, dini ritüellere uymayı, dini ritüellere uyum sağlamayı, kabullenmeyi kendisi ile çelişme olarak görmektedir. Çünkü hayatını gerici ve tutucu olarak gördüğü şeylerle mücadele ederek geçirmiştir. Şimdi ise mücadele ettiği düşüncelere ve yaşam tarzına saygı duymak ya da uyum sağlamak zorunda kalmıştır.

Dizide bireysel dönüşümler neticesinde içsel çatışmaların yaşanması dikkat çeken başka bir durumdur. İçinde yaşanan dönemde özellikle postmodernitenin kişisel yaşamın temellerini aile, sınıf, dini bağlılık gibi geleneksel ve modern kaynaklar, geleneksel ve modern yaşam evreleri (okul, meslek, evlilik, ebeveynlik) üzerinden sekteye uğrattığı gerçeği söz konusudur (Heaphy, 2007, s. 85). Dizide her bir birey, güvensiz olan bu ortamda kendi iç çatışmalarından yola çıkarak kararlar almaya başlamış, kimi Nilay gibi dini inancını daha fazla yaşamaya çalışırken, Alev gibi kimi bireyler de dünya görüşüne ters bir insanı hayatına alıp alamayacağı kararının eşliğinde beklemektedir. Sonuç olarak dizideki çatışmalar, kararları etkilediği gibi kaçınılmaz bir değişime kaynaklık etmekte, dindar ve modern dünyaların birbirini itmesini dönüştürmeye çalışmaktadır.

Sonuç

Kızılılık Şerbeti dizisi, özellikle dini profilleri aktarma biçimi ve seküler kesim ile dindar kesim arasındaki ilişkileri ele alma açısından tartışmaları beraberinde getirmiştir. Dijital platformlarda diziye yönelik olumsuz ve övücü birçok içerik mevcuttur ancak farklı açılardan getirilen eleştiriler de söz konusudur. Nitekim ilerleyen süreçte, dizinin bazı bölümlerindeki içeriklere yönelik gerek platformlar üzerinden gerekse doğrudan Radyo Televizyon Üst Kuruluna şikâyetle bulunulmuştur. Şikâyetlerin temelinde; dini değerlerin çarpıtılması, kadının İslam dinindeki yerinin sorunlu aktarımı, seküler-modern hayat biçiminin yüceltilerek dini hayat tarzının olumsuzlanması ve muhafazakâr kesimin zengin, rahat, konformist olarak modern ailenin ise mütevazı ve kendi halinde yaşayan bir aile olarak genelleştirilmesinin yapılması yer almaktadır.² Bu anlamda dizi filmler üzerinden aile yapısının aktarılmasında senarist ve yönetmenlerin objektiflik, çeşitlilik, etik, toplumsal duyarlılık ve güncellik anlamında birtakım sorumluluklarının farkında olması, filmin başarısı adına önemli görülmektedir. Özellikle Türk toplum yapısı göz önüne alındığında din, siyaset ve kültürel-sosyal yapıyı içeren konularda, toplumsal hassasiyetlerin daha fazla gözetilmesinde yarar görülmektedir. Bu çerçevede senaryo ekibi ile birlikte bir danışma kurulunun bu tarz toplumsal yönü olan filmlerde yer alması tavsiye edilebilir. Ayrıca bağımsız ve şeffaf bir denetim mekanizması kurulma fikrinin; toplum hassasiyetlerini koruma, toplumsal polarizasyon ve çatışmaları önleme, sosyal ahenk ve denge kurma adına değerlendirilmesi önerilebilir.

Filmler üzerinden inşa edilen toplum mühendisliğinin genel olmasa da belli zümreler üzerinde etkisinin var olabileceği düşünüldüğünde; stereotipleştirmeyi önleyici bir senaryonun

kurgulanması, toplumu tüm unsurları ile kapsama ve kutuplaşmayı azaltmada anlamlı karşılanmaktadır.

Filmin verdiği mesajlar arasında olumlu karşılananlardan biri; kesimler arasındaki çatışmalardan dolayı farklı kutuplarda yer alan bireylerin ortak paydalarda buluşabilmesi ve sorunlara ortak çözümler üretebilmeye başlamasıdır. Genel anlamda ortak paydalarda buluşma, bir tarafın değişimi ya da sert duruşunu esnetmesi ile mümkün gösterilmektedir.

Kızılıcak Şerbeti filminde gri saha olarak tanımlanabilecek bazı göstergeler mevcuttur. Özellikle dindar kesimin zengin gösterilmesi, lüks bir yaşam tarzına sahip olması, evin dekorunun dini motiflerin yanında şaşalı bir yaşam biçimini tasvir eder şekilde düzenlenmiş olması ve ağırlıklı olarak erkek dini kimliğinin bağlamından uzak bir şekilde aktarılması, hali hazırda dindar kesime yöneltilen bütüncül bakış açısından kaynaklanan klişeleri beraberinde getirebilir. Örneğin “tüm başörtülüler”, “tüm dindar erkekler” gibi genellemeler, toplumsal algının yanlış yönlendirilmesine katkıda bulunabilir. Bununla beraber seküler bir din anlayışı çerçevesinde dini pratiklerin özünden uzak yorumlanmış olması, özellikle muhafazakâr erkeklerin yeri geldiğinde özel hayatlarına dini olanı karıştırmamaları dizide aktarılan diğer sorunlu sahalardır. Bireyin hayatında dini normların yerine modern normların yer alması bağlamında algılanabilecek bu durum, din anlayışına bir müdahale olarak kabul edilebilir. Seküler ve dini olan arasındaki çizgilerin flulaştırılması, dönüşümün seküler olana yönelik olduğu izleniminin verilmesi ve dini kutsalların indirgenerek değişimin bu sahada da olabileceği mesajının verilmesi özellikle dini hassasiyeti olan kesimler tarafından olumsuz karşılanabilir ve çatışmalara neden olabilir. Bu çerçevede senaryo ekibinin izleyici talebini ve eleştirisini öğrenmeye yönelik birtakım çalışmalar yapması teklif edilmektedir.

Kaynakça

- Adak, N. (2018). *Değişen toplumda değişen aile - Sosyolojik tartışmalar*. Siyasal Yayınları.
- Ağaoğlu Ercan, E., & Çakar Bikiç, N. (2019). Kadın rollerinin televizyon dizilerinde yer alma biçimlerine ilişkin bir karşılaştırma: Paramparça ve Medcezir örneği. *İnsan ve İnsan*, 6(20), 165–183. <https://doi.org/10.29224/INSANVEINSAN.483847>
- Aktaş, E., Teksöz, E., & Ocakçı, A. F. (2012). Ailede kadınının değişen rolünün çocuk sağlığına etkisi ve aile merkezli bakımın önemi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(1), 73–80.
- Asad, T. (2003). *Formations of the secular: Christianity, Islam, Modernity (Cultural Memory in the Present)*. Stanford University Press.
- Aykan, H., & Wolf, D. A. (2000). Traditionality, modernity, and household composition. *Research on Aging*, 22(4), 395–421. <https://doi.org/10.1177/0164027500224004>
- B. Kiray, M. (2006). *Toplumsal yapı toplumsal değişme*. Bağlam Yayınları.
- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101–129.
- Canatan, K. (2018). Türk ailesinin tarihsel gelişimi. İçinde Kadir Canatan & E. Yıldırım (Ed.), *Aile sosyolojisi* (ss. 119–145). Açılım Kitap.
- Cansel, E. (1990). Sosyal devlet ve aile. İçinde B. Dikeçligil & A. Çiğdem (Ed.), *Aile Yazıları II: Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme* (ss. 55–63). T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını.
- Çelik, C. (2010). Değişim sürecinde Türk aile yapısı ve din paradigmatik anlam ve işlev farklılaşması. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 8, 25–35.
- Çetin, N. S. (2021). *Gençlerin dini kimlik inşasında medyanın rolü*. Akademisyen.

- Cohen, J. (2009). Defining identification: A theoretical look at the identification of audiences with media characters. *Mass Communication and Society*, 4(3), 245–264.
https://doi.org/10.1207/S15327825MCS0403_01
- Diken Yücel, D. (2022). 2000 sonrası Türk sinemasında aile kurumunun krizi ve kutsallığın yitimi. İçinde Aydan Özsoy & Dilar Diken Yücel (Ed.), *Popüler Temalarıyla Yakın Dönem Türk Sineması* (ss. 41–69). Nobel Yayıncılık.
- Dollahite, D. C., Marks, L. D., & Goodman, M. (2004). Families and religious beliefs, practices, and communities: Linkages in a diverse and dynamic cultural context. İçinde M. Coleman & L. H. Ganong (Ed.), *The Handbook of Contemporary Families : Considering the Past , Contemplating the Future* (ss. 411–431). Sage .
- Ellison, C. G., & Xu, X. (2014). Religion and families. İçinde Judith Treas, Jacqueline Scott, & Martin Richards (Ed.), *The Wiley Blackwell Companion to the Sociology of Families* (ss. 277–299). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118374085.CH14>
- Erkal, M. (1982). Sosyal değişim ve sosyal gelişmeye çağdaş bir yaklaşım. *Journal of Social Policy Conferences*, 31, 297–328.
- Espenshade, T. J. (1985). Marriage trends in America: estimates, implications, and underlying causes. *Population & Development Review*, 11(2), 193–245. <https://doi.org/10.2307/1973487>
- Evren Yüksel, S. (2013). Yavuz Turgul sinemasında toplumsal değişim ve kriz anlatısı. *Selçuk İletişim*, 8(1), 282–294.
- Geçer, E. (2015). Türk dizileri üzerine kültürel ve ideolojik bir değerlendirme: “made in Turkey”. *Mütefekkir*, 2(3), 13–23.
- Gippert, W. (2013). Familienkultur oder Kulturgeschichte des Familialen? İçinde *Familientraditionen und Familienkulturen*. Springer Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-531-19064-8_3
- Gökçe, B. (1976). Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8(1–2), 46–67.
- Greif, A. (2006). Family structure, institutions, and growth: The origins and implications of Western corporations. *American Economic Review*, 96(2), 308–312.
<https://doi.org/10.1257/00028280677212602>
- Güler, D., & Ulutak, N. (1993). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu*, 11(1), 50–75.
- Güreşçi, E. (2010). Türkiye’de kentten-köye göç olgusu. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(1), 77–86.
- Harris, C., Charles, N., & Davies, C. (2006). Social change and the family. *Sociological Research Online*, 11(2), 67–81. <https://doi.org/10.5153/SRO.1246>
- Haykır, Y., & Haykır, H. (2017). Tarihsel süreç içerisinde Türk aile yapısına bir bakış. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 117(230), 87–106.
- Heaphy, B. (2007). *Late modernity and social change: Reconstructing social and personal life*. Routledge.
- İmik Tanyıldızı, N., & Kaya, Ş. (2017). Türk televizyon dizilerinde yaşanan roman uyarlaması sorunları (Kahperengi romanı-Merhamet dizisi örneği). *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, 3(1), 19–39.

- Jenkins, K. E. (2016). Family. İçinde David Yamane (Ed.), *Handbooks of Sociology and Social Research* (ss. 219–239). Springer Science and Business Media B.V. https://doi.org/10.1007/978-3-319-31395-5_12/COVER
- Kırvaç, H. (2023). *Kızılık şerbeti*.
- Koç, İ. (2014). *Türkiye’de aile yapısının değişimi: 1968-2011*.
- Litwak, E. (1960). Geographic mobility and extended family cohesion. *American Sociological Review*, 25(3), 394. <https://doi.org/10.2307/2092085>
- Logan, J. R., Bian, F., & Bian, Y. (1998). Tradition and change in the urban chinese family: The case of living arrangements. *Social Forces*, 76(3), 851. <https://doi.org/10.2307/3005696>
- Myers, S. M. (1996). An interactive model of religiosity inheritance: The importance of family context. *American Sociological Review*, 61(5), 858–866. <https://doi.org/10.2307/2096457>
- Oberschall, A. (1978). Theories of social conflict. *Annual Review Sociology*, 4, 291–315.
- Ogburn, W. F. (1938). The changing family. *The Family*, 19(5), 139–143. <https://doi.org/10.1177/104438943801900501>
- Oğuzhan, Ü. A. (2007). Türkiye’de modernleşmenin oluşumu ve Cumhuriyet dönemi Türk romanında batılılaşma olgusu:” Kiralık Konak”, “Sözde Kızlar”, “Yaprak Dökümü”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 55(1), 111–144.
- Özden, Z. (2004). *Film eleştirisi-film eleştirisinde temel yaklaşımlar ve tür film eleştirisi* (2. baskı). İmge Kitabevi.
- Özkiraz, A., & Baş, G. İ. (2016). Osmanlıdan günümüze Türk toplumunda aile yapısı ve boşanma. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(30), 87–95.
- Öztürk, M. (2015). İslamiyetten önce Türklere aile ve Kutadgu Bilig’de Türk ailesi. İçinde Mustafa Öztürk, Ş. Batmaz, & E. Yoska (Ed.), *Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI Armağanı* (ss. 899–912). Kardeşler Ofset.
- Palmgreen, P., Wenner, L., & Rosengren, K. (1985). Uses and gratifications research: The past ten years. İçinde K. Rosengren, L. Wenner, & P. Palmgreen (Ed.), *Media gratifications research* (ss. 11–37). Sage.
- RTÜK. (2018). *Televizyon izleme eğilimleri Araştırması*. <https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf>
- Şallı, A. (2017). Modernlik, gelenek ve din ilişkisi: Bir modernleşme kuramı eleştirisi. *Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2(4), 55–82.
- Sartaş, İ., & Özsoy, A. (2022). *Kültürel değişim ve endüstrileşme sürecinde Türk dizileri 2010-2020* (İbrahim Sartaş & A. Özsoy (ed.); C. 16). İstanbul Ticaret Odası Sektör Araştırmaları Yayınları.
- Sayın, Ö. (2020). *Aile sosyolojisi*. Doğu Batı Yayınları.
- Scanzoni, J. (1977). Changing sex roles and emerging directions in family decision making. *Journal of Consumer Research*, 4(3), 185–188.
- Schroer, M. (2000). Negative, positive und ambivalente Individualisierung — erwartbare und überraschende Allianzen. İçinde Thomas Kron (Ed.), *Individualisierung und soziologische Theorie* (ss. 13–42). VS Verlag für Sozialwissenschaften. https://doi.org/10.1007/978-3-663-10334-9_2

- Selman, A. (2018). Aile-din ilişkisi ve aile içi roller. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 13–20.
- Simmel, G. (1904). The Sociology of conflict. I. *American Journal of Sociology*, 9(4), 490–525.
<https://doi.org/10.1086/211234>
- Thornton, A., & Fricke, T. E. (1987). Social change and the family: Comparative perspectives from the West, China, and South Asia. *Sociological forum*, 2(4), 746–779.
- Vergin, N. (1985). Social change and the family in Turkey. *Current Anthropology*, 26(5), 570–574.
- Waite, L. J., Goldscheider, F. K., & Witsberger, C. (1986). Nonfamily living and the erosion of traditional family orientations among young adults. *American Sociological Review*, 51(4), 541.
<https://doi.org/10.2307/2095586>
- Wieviorka, M. (2013). Social conflict. *Current Sociology Review*, 61(5–6), 696–713.
<https://doi.org/10.1177/0011392113499487>
- Wilcox, W. B. (2006). Family. İçinde Helen Rose Ebaugh (Ed.), *Handbooks of Sociology and Social Research* (ss. 97–120). Springer Science and Business Media B.V. https://doi.org/10.1007/0-387-23789-5_5/COVER
- Zürcher, E. J. (2016). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi*. İletişim Yayınları.

Son Notlar

¹ Çalışmada; ailenin dini değerlerin bireylere aktarıldığı bir kurum olması özelliğinden (Selman, 2018, s.13) yola çıkarak dindar aile kavramı kullanılmıştır. Kültürel ve sosyal sahada sıklıkla kullanılan dindar aile kavramı, bilimsel olarak doğrudan tanımlanmış değildir. Kavram; ailenin dini hassasiyetleri, inanç sistemini, değerlerini karşılayabilecek kapsayıcı bir tanım getirebilme kaygısı ile çalışmada yerini almıştır.

² Dizi ile ilgili şikayetvar.com sitesine birçok şikâyette bulunulmuştur. Şikâyette bulunanların çoğu din ve dindarlık olgularının yanlış algıya neden olduğu, yanlış tanım yapıldığı yönde bildirim yapmıştır. <https://www.sikayetvar.com/kizilcik>. RTÜK kendisine gelen şikâyetlerden yola çıkarak diziye 5 hafta yayın yasağı getirmiş, mahkeme ise delil istemiyle kararı ertelemiştir.

Reading the Changes and Conflicts in the Relationship Between Religious and Modern Families through Tv Series: "Kızılık şerbeti"

Nida Sümeyya ÇETİN

Extended Abstract

Transformation is inevitable in societies. The transformation of social structures plays a crucial role in determining the fate of societies. In this sense, the family has always adapted to the changing social structure in line with the economic and political conditions of the period. While the influence of other elements of social structure on the transformation of the family exists, the role of individuals who make up the family is also important. The lifestyle adopted by individuals determines the direction of the change and thus determines the structural transformation of the family. Essentially, the traditional family types of extended families and nuclear families have been fragmented by the role of modernity throughout the ages, and modern family types and subtypes have emerged. Family members have acquired multiple identities, and the importance of traditions and customs has begun to fade, leading to the formation of a nuclear family model under a positivist and secular understanding. The nuclear family model first became widespread in Western countries in the past. In our country, the nuclear family structure began to exist in Turkish society with multi-party elections and today it is seen that the society predominantly adopts the nuclear family structure, while the extended family structure is weakening. The transformation of the family, like the transformation itself, has remained a subject of society.

The transformation of the family from a sociological perspective has been comprehensively studied in terms of its impact on the social structure and individuals. When we look at the periods in which the family existed as an extended family, we see a structure where kinship was dominant, with many siblings and other family elders living under the same roof as the parents. However, the industrial transformation brought about urbanization, cultural adaptation, and new societal norms. The transformation of the extended family structure led to fragmentation within families along with adaptation to norms. Direct access to food was not available in the rural areas, and obtaining basic necessities posed a significant financial burden. This situation was one of the main reasons for the transition from many children to fewer children within families. Today's urbanized society has adapted to the nuclear family structure consisting of parents and children, surpassed the basic needs stage, and has developed a lifestyle within a certain worldview framework.

The transformation of the Turkish family structure into a nuclear family structure became more prevalent in Turkey after the 1980s, but the extended family structure has continued to exist (Vergin, 1985). The preservation of the extended family structure has been evaluated within the framework of the concept of the transitional family (Bayer, 2013), but the forms of extended families have been diverse. In this sense, while the Turkish family structure can be evaluated based on two main structures, the extended family or the nuclear family, each of these structures can also be evaluated within the context of Turkish culture and societal characteristics. There are many factors that contribute to changes in the family structure. However, with the recognition of the importance of media, the family has become a target audience for media that is used as a tool for social manipulation and propaganda. With the ability to influence changes in people's

decisions, media has become a mechanism for change in the structure of society. At the same time, media has begun to play a role in shaping individual worldviews and lifestyles. It is observed that in order for media to be effective in the process of social change, it performs functions such as determining people's expectations and desires, creating awareness, directing public opinion, and creating social consciousness. As for the family, it is evaluated in different categories in terms of the way it is reflected in media content and the way it is influenced by media content. Television and TV series, which are among these media tools, are important because they have a visual and auditory structure. However, digitization has reduced the importance of television. Nevertheless, TV series have not lost their importance because they are frequently found on digital platforms. The temporary or permanent impact of TV series on our country is a separate topic of discussion, but TV series are important for this study in terms of reflecting the changes in family structures and their characteristics. The aim of the study is to analyze the movie "Kızılık Şerbeti", which was broadcasted on Show TV, from a sociological perspective. In this context, the changes experienced by both modern and religious families as they encounter each other through marriage and try to establish kinship relations are tried to be revealed. The TV series is constructed around families' worldviews through the representation of women. Women can concretely express their worldview and lifestyle due to their outward appearance. The series depicts conflicts based on whether the woman is religious or secular, and emphasizes that outward appearance draws a line between exclusion and acceptance. In this context, the headscarf has been the subject of two types of messages in the series. According to the TV series' plot, women who wear headscarves are the only ones responsible for adhering to traditional, strict religious rules and regulations. Another reflection in the series is that women who wear headscarves are in a position where they have to fight for acceptance from different segments of society due to their headscarves. Another topic that the series addressed regarding women was violence. The series depicted physical and psychological violence against women in some scenes, which some viewers found excessive and complained to the RTÜK (Radio and Television Supreme Council). However, the broadcasting penalty imposed on the series was cancelled, and it continued to be aired. The series' sensitive topics such as faith, women, and family have brought criticisms. This situation makes it necessary to have a regulatory mechanism. In fact, the series' most remarkable aspect was its potential to cause polarization in society and to feed negative emotions in the audience.

In the study, families were evaluated within the framework of social conflict theory. As a result of the evaluations, it was determined that individuals belonging to religious families started to undergo changes due to traditions and customs, as well as the influence of modern individuals. Modern family members, on the other hand, were seen to be softening their rigid secular views and starting to accept differences. The common point in both families is that especially women have to accept, tolerate or remain silent about some events they experience and drink "Kızılık Şerbeti."

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Contribution of Authors

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütölmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale bir benzerlik taramasından geçirilmiştir ve dergi beklentilerini karşılamaktadır.

This article has undergone a plagiarism check and meets the expectations of the journal.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada “Yükseköęretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.